

Za gospodarje

Maribor, dne 15. julija 1936.

Kmetijske zbornice.

V kmetijskem ministrstvu je bil izdelan načrt za ustanovitev kmetijskih zbornic, ki je doposlan gospodarskim organizacijam in društvom, ki se pečajo s kmečkim vprašanjem, da ga preučijo ter izjavijo svoje mnenje. Bistvene točke tega načrta so naslednje:

Vsaka banovina dobi svojo zbornico.

Načrt uredbe o kmetijskih zbornicah določa, da se ustanovljajo banovinske kmetijske zbornice, ki bodo imele nalogo zastopati in varovati koristi poljedelcev in kmetijstva sploh. Banovinske kmetijske zbornice bodo obsegale področje posameznih banovin, njihov sedež bo pa na sedežu banovine. Kmetijske zbornice bodo mogle imeti izven svojega sedeža svoje stalno zastopništvo. V krajih izven svojega sedeža, kjer bo to potrebno, bodo mogle imeti tudi uradne dneve, na katerih se bodo pretresali posli zborničnega delokroga.

Samo posvetovalna pravica.

Naredba določa, da so kmetijske zbornice javnopravne ustanove, ki so posvetovalni organ državnih oblasti ter samoupravnih teles v vseh vprašanjih, ki so v zvezi s kmetijstvom in narodnim gospodarstvom sploh. One so dolžne, da skrbijo za splošne interese narodnega gospodarstva vsaka na svojem področju, kakor tudi na področju vse države. Za kmetijsko panogo se v smislu te uredbe smatra tudi gozdarstvo. Zbornice bodo poslovale po odredbah zakona in pravilnikov, ki jih bodo izdelali zbornični sveti in ki jih bodo odobrile pristojne oblasti. Poleg nalog, ki jih bo tem zbornicam nalagala ta uredba, bodo zbornice mogle vršiti tudi vse druge posle, ki so jim že naloženi ali se jim bodo naložili s posebnim zakonom, uredbo ali pravilnikom. Kmetijske zbornice bodo imele po predpisih naslednje pravice:

Naloge zbornic.

1. Da zastopajo, branijo in pospešujejo koristi poljedelstva;

2. da proučujejo vprašanja, ki se nanašajo na vse kmetijske panoge, da zasledujejo vse pojave kmetijstva in gospodarskega življenja sploh in da ocenjujejo njihov uspeh, kakor pri kmetijstvu, tako tudi pri vsem gospodarstvu svojega področja;

3. da v teh vprašanjih predložijo pristojnim državnim oblastem in samoupravnim telesom svojo izjavo in stavijo predloge;

4. da dajejo svojo izjavo o načrtih in zakonskih osnutkih, uredbah in pravilnikih, ki bi bili važni za kmetijstvo in za gospodarstvo sploh;

5. da zbirajo in napravljajo podatke o stanju kmetijstva na svojem področju ter da jih po lastnem opazovanju sporočajo pristojnim oblastem;

6. da sestavljajo in vodijo zbornik uzane glade prometa pri kmetijskih pridelkih na svojem področju;

7. da ustanovljajo, vzdržujejo in upravljajo ali sodelujejo pri ustanavljanju, vzdrževanju in upravljanju zavodov, ustanov in razstav za pospeševanje vseh kmetijskih panog in ustanov za vzgajanje svojih pripadnikov in kmetijskega naraščaja, kakor tudi ustanov, ki imajo splošne koristi;

8. da predlagajo veččake in strokovne osebe za povzdigo te panoge;

9. da pripravljajo razgovore kmetovalcev iz svojega delokroga zaradi proučevanja vprašanj kmetijstva in vprašanj, ki so splošne gospodarske narave;

10. da pošiljajo oblastem vloge in priporočila zaradi varstva kmetijstva in gospodarstva sploh;

11. da sodelujejo z vsemi gospodarskimi in drugimi zbornicami ter sličnimi ustanovami zaradi zaščite in pospeševanja gospodarstva;

12. da pošiljajo svoje odposlance v stalne aličasne odbore, v komisije, v svete ter slične ustanove, ki jih ustanavlja državna oblast ali samoupravna telesa;

13. da pošiljajo kmetijskemu ministru poročila o svojem delovanju ter o gospodarskem stanju svojega področja.

Zbornice in upravne oblasti.

Uredba glede odnosov zbornic napram državni upravi, samoupravnim telesom, združenjem, združenjem in svojim pripadnikom določa, da bodo morale vse državne oblasti in ustanove, kakor tudi vsa samoupravna telesa dajati kmetijskim zbornicam na njihovo zahtevo vse podatke, ki so zbornicam potrebni zaradi izvršitve nalog teh zbornic. Pristojni ministri morejo zakonske osnutke, uredbe in pravilnike, ki govorijo o vprašanjih, ki so v zvezi z gospodarstvom, pošiljati zbornicam v izjavo. Potrebno bo tudi, da se dobi predhodna izjava kmetijskih zbornic v vprašanju mednarodnih pogodb in trgovinskih konvencij, ki se bodo sklepale z drugimi državami, v kolikor se bodo tikale gospodarstva. Isto velja za vse uredbe in pravilnike, ki jih bodo izdajale banovine ali občine. Zbornice bodo pa dolžne pravočasno pošiljati ministrstvu in banskim upravam zahtevano izjavo.

Kmetijske zbornice bodo imele tudi pravico, da se v vprašanjih svojega delokroga lahko obračajo neposredno na državno oblast in samoupravna telesa ter druge ustanove.

Glede pripadnikov kmetijskih zbornic in njihovih pravic ter dolžnosti pa uredba določa, da so pripadniki kmetijskih zbornic naslednji:

Članstvo kmetijskih zbornic.

1. Lastniki kmetijskih posestev, ki sami s svojo družino ali v svoji družini obdelujejo ta posestva in jim je kmetijstvo glavni poklic.

2. Zakupniki kmetijskih posestev, če jim je to glavni poklic.

3. Kmečki delavci, če živijo najmanj tri leta v isti občini in jim je glavni dohodek zaslužek od dela pri kmetijstvu in ne spadajo pod zakon o zavarovanju delavcev.

4. Vse ženske osebe bodo mogle biti pripadnice zbornice, če samostojno vodijo svojo domačijo.

Pripadniki kmetijskih zbornic pa imajo naslednje pravice:

1. da imajo aktivno in pasivno volilno pravico za volitve v zbornični svet;

2. da se poslužujejo vseh koristi zborničnih ustanov zaradi zaščite in pospeševanja gospodarstva;

3. da zahtevajo potrdilo za svoje potrebe v zborničnem delokrogu;

4. da zahtevajo pojasnila kakor tudi podatke, ki so potrebni njihovemu gospodarskemu delovanju;

5. da pošiljajo zbornici s svojega področja prošnje, vloge in pritožbe;

6. da stavljajo predloge v vseh vprašanjih, ki so v zvezi z gospodarstvom.

Pripadniki kmetijskih zbornic bodo pa imeli te-le dolžnosti:

1. da bodo dajali pristojni zbornici vse podatke, ki jih zbornica od njih zahteva;

2. da bodo plačevali zbornici predpisane doklade;

3. da bodo plačevali takse za potrdila in druge akte, ki jih bodo v lastnem interesu zahtevali od zbornic.

Organizacija kmetijskih zbornic.

Vrhovna upravna edinica vsake kmetijske zbornice bo zbornični svet. Tu sem pridejo sledeči možje: Za vsak okraj bodo za dobo 6 let izvolili člani enega svetnika in njegovega namestnika. Drugo skupino zborničnih svetnikov bodo določile združene organizacije in društva agronomov, gozdarjev in živinozdravnikov. Tretjo skupino pa bo imel pravico določiti zbornični svet tako, da bo iz vrst strokovnjakov za gospodarska vprašanja pritegnil v zbornični svet največ 10 članov.

Zbornični svet bo izvolil izvršilni odbor, ki bo imel nalogo izvršiti sklepe zborničnega sveta. Nadzorni in disciplinski odbor bosta pa skrbela, da bo vse poslovanje zbornice v redu in da bo doseglo delo svoj pravi namen. Delo zbornice bo ogromno, zato bo imela svoj zbornični urad in pa posebne stalne strokovne odbore, ki bodo neprestano zasledovali vsa vprašanja, ki so v zvezi z dvigom kmečkega stanu.

Stroški zbornice bodo vsako leto razvidni iz proračuna, ki ga bo odobril zbornični svet, potrdil pa ban. Za kritje stroškov bodo smeli pobirati doklado na zemljarino do 5%. Le v izjemnih slučajih bo smelo ministrstvo dovoliti povišanje doklade.

Kmetje! Glasujte o kmečkih zbornicah.

Vprašanje kmečkih zbornic je razgibalo vse naše podeželje. Gotovo ne mine sestanek ali zborovanje, da se ne bi o tem važnem vprašanju razpravljalo. Zahvaljujoč uvidevnosti kr. vlade, se je vprašanje kmečkih zbornic pomaknilo z mrtve točke in danes nas predvsem zanima kakšne naj

bodo kmečke zbornice, da bodo služile našim interesom in potrebam.

Vsled velikega zanimanja, ki ga tozadevno pri naših kmetih opazamo, smo se odločili, da otvorimo javno anketo o nekaterih najvažnejših vprašanjih glede delokroga in ustroja kmečkih zbornic. Člane Kmečke zveze pa tudi ostale čitatelje »Sl. gospodarja« vabimo, da nam odgovore na spodaj navedena vprašanja i. s. čimprej. Če ne morete odgovoriti na vsa vprašanja, odgovorite na tista, za katera mislite, da poznate rešitev.

1. Kaj želite, da naj bo glavna naloga Kmečke zbornice? Ali naj bo predvsem stanovsko zastopstvo, ali naj se bavi tudi s strokovnim pospeševanjem kmetijstva? V kolikem obsegu? Ali naj posreduje tudi pri vnovčenju kmetijskih pridelkov?

2. Kdo naj ima volilno pravico v kmečko zbornico? Ali le gospodarji ali tudi ostali družinski člani? Ali tudi ženske? Ali tudi tisti, ki imajo poleg zemlje kako obrt?

3. Ali in kako naj bodo zastopani kmečki delavci, posli i. dr.?

4. Ali naj velja volilna dolžnost?

5. Ali naj se ustanovi samo ena zbornica za celo banovino, ali naj se osnujejo tudi okrajne zbornice?

6. Ali naj se ustanovi tudi osrednja kmečka zbornica in kakšen naj bo odnos banovinskih zbornic do nje?

7. Kako se izvrše volitve v kmečko zbornico? Neposredno ali po delegatih?

8. Kako naj se krijejo stroški za vzdrževanje kmečkih zbornic.

Odgovore pošljite tajništvu Kmečke zveze v Mariboru, Miklošičeva.

Na delo! Po številu došlih odgovorov bomo sklepali, koliko Vam je za kmečko zbornico.

Ljudski pravnik.

Namerno zamašenje dimnika. Š. Cserpnjak v R. Pritožujete se, da Vam je zet iz maščevanja že večkrat zadelal glavni dimnik, vsled česar je bila soba vsa v dimu in je Vaš otrok tako kašljal, da je bil ves črn in je bruhal.

Kazenska odgovornost. Pravite, da ste zadevo izročili odvetniku, da jo preda državnemu pravdniku, odvetnik pa da je odgovoril, da državni pravdnik ne more

postopati. Po našem mnenju vsebuje dejanje Vašega zeta vse zakonite znake prekrška po § 431 avstr. kaz. zak., ki kaznuje vsa dejanja, glede katerih zamore storilec sprevideti, da ga je potrebno napraviti nevarnost za zdravje človeka. Radi tega lahko napravite kot zakoniti zastopnik svojega otroka prijavo na državnega tožilca, pri čemur se morate kazenskemu postopanju pridružiti kot zasebni udeleženec s primernim zneskom, ki ga lahko zahtevate iz naslova boleznine. Ako državni tožilec ne bo pokrenil postopka, ga lahko povzamete Vi kot subsidijarni tožilec in sicer tekom osmih dni potem, ko ste bili obveščeni, da je državni tožilec odklonil uvedbo, odn. nadaljevanje postopka.

Civilnopravna odgovornost. V vsakem slučaju lahko tožite pred civilnim sodiščem zeta, ki je nalašč ali iz malomarnosti zadelal dimnik, na plačilo odškodnine (boleznine), ako je Vaš otrok res le radi zadelanja dimnika hudo kašljal ter ni mogel jesti odn. bruhal. To tožbo pa zamorete po § 1489 odz. vložiti tekom 3 let, odkar je nastala škoda in Vam je znana oseba storilca. Po našem mnenju se pa tožba skoraj ne izplača, ker bi bila boleznina najbrž le malenkostna.

Gospodarske zanimivosti.

Pšenične cene. Dne 7. julija je imel gospodarsko finančni odbor ministrov svojo drugo sejo, na kateri je razpravljal o cenah pšenice. Dne 7. julija so bile določene definitivne cene pšenici, ki jo namerava nakupiti država s posredovanjem Prizada. Za pšenico slabe kvalitete je bila določena minimalna cena po 107 Din, za pšenico dobre kvalitete pa 126 do 140 Din za stot, šlep Tisa. Cene so približno enake lanskim.

Italija kupila odvišno madžarsko žetev. Dne 6. julija je bil podpisan v Rimu italijanski sporazum, s katerim se Italija zavezuje, da bo pokupila na Madžarskem ves letošnji presežek pšenice za izvoz.

Suša in nje posledice v Združenih ameriških državah. Po žitorodnih pokrajinah Združenih držav so imeli strahovito sušo. Žitni pridelek je v teh krajih skoraj uničen. Temperatura je 7. julija dosegla do 50 stopinj Celzija. Škoda znaša že sedaj 300 milijonov dolarjev. V severni Dakoti je radi strašne pripeke in suše poginilo

200.000 drobnice. Predsednik Združenih držav Roosevelt, ki se je pravkar vrnil s potovanja po Virginiji, je takoj dal navodila za prvo pomoč farmarjem. Predsednik farmarske zveze, ki je leta 1933. organiziral veliko stavko kmetovalcev, je sedaj prosil Roosevelta, naj takoj razveljavi zakon o omejitvi poljskih pridelkov, ker so že sedaj živila v državah srednje in zapadne Amerike močno poskočila v cenah. Le na ta način po mogoče vsaj nekoliko ublažiti sedanje ljudsko nesrečo.

Naš izvoz vina v Nemčijo in Češkoslovaško. Kakor smo že poročali, je Nemčija pristala na to, da nam odobri določen uvozni kontingent za vino. Te dni je šef Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine dr. Petrovič v Berlinu dosegel sporazum, po katerem bodo Nemci priznali certifikate o vinu, ki jih izdajajo naše enološke postaje, ki se bodo morale deloma prilagoditi nemškimi predpisom. Zaenkrat bomo lahko izvozili v Nemčijo 60 vagonov vina, pri čemer bodo prišla v poštev samo vina za proizvodnjo kisa in vina za rezanje. Ne pridejo pa v poštev vina za proizvodnjo konjaka. — Zavod za pospeševanje zunanje trgovine je v okviru kontingenta 200 vagonov, ki smo ga dobili od češkoslovaške v februarju, doslej izdal overjenja za izvoz 79 vagonov vina v Češkoslovaško. To vino je deloma na potu, deloma pa je že prispelo v Češkoslovaško. Na ta izvoz so odobrene izvozne premije, ki so večje za kakovostna vina. Za uvoz v okviru tega kontingenta 200 vagonov se je prijavilo 500 interesentov. Največ je bilo doslej prodanih dalmatinskih vin, nekaj pa tudi iz Slovenije. Po podatkih Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine se prične sezona za izvoz vina v Češkoslovaško v mesecu avgustu in traja potem do konca leta. Cene v Češkoslovaški se gibljejo sedaj med 8.20 in 5.20 Kč za liter ocarinjeno franko Praga, carina pa znaša 2.10 Kč za liter. Premijo izplačuje Zavod za pospeševanje zunanje trgovine, čim češkoslovaški kupec dostavi carinsko boleto ekspozituri našega zavoda v Pragi. Premija je pri kakovostnih vinih za 25% večja. Kakor zatrjujejo na merodajnih mestih, je pričakovati, da bo ta kontingent, ki nam je bil priznan za čas sankcij, pa ga nismo izkoristili, veljal tudi po končanih sankcijah, v nasprotnem primeru pa bi se dal izkoristiti le do 25. t. m.

Vrednost denarja: 1 napoleonor Din 303.—, 1 zlata turška lira 344.—, 1 angleški funt 245.—, 1 ameriški dolar 43.60, 1 kanadski dolar 43.40, 1 nemška marka 15.50, 1 zlot 8.20, 1 avstrijski šiling 8.96, 1 belga 7.35, 1 pengő 8.80, 1 braziljski milrajs 2.25, 1 egiptski funt 218.—, 1 urugvajski pezos 18.—, 1 argentinski pezos 12.—, 1 turška pap. lira 34.75 Din.

Cene in sejmska poročila

Mariborski trg. Na mariborskem trgu 11. VII. je bilo 18 komadov zaklanih prašičev. Svinjsko meso je bilo po 13—14, slanina 10—12 Din. Kmetje so pripeljali 6 voz sena 30—35, 1 lucerne 40, 2 slame 28—32, 14 voz krompirja 1—2, 4 čebule 2—4, česen 6—8, zelje 0.50—2.50, kumarce 0.50—2.50, karfijola 0.50—3, hren 8—10, fižol v stročju 3—4, grah v stročju 2, luščen grah 2.50—5, jabolke 8, hruške 4—8, suhe slive 9—12, češnje 4—6, marelice 7—12, breskve 8—12, inozemsko grozdje, 20, celi orehi 12, luščeni 28. Pšenica 1.50, rž 1.50, ječmen 1.50, koruza 1—1.25, oves 1, proso 1.50, ajda 1, proseno pšeno 4, ajdovo pšeno 3, fižol 1.50—3. Smetana 8—10, mleko 1.50—2, sirovo maslo 18—24.

Živinski in svinjski sejem v Ptuj. — Živinski sejem 7. julija je bil dobro obiskan in tudi kupčija je bila povoljna. Prignali so 85 volov, 377 krav, 23 bikov, 49 juncev, 86 telic, 3 teleta in 172 konjev, skupaj 795 glav živine. Od teh so prodali 282 komadov. Na sejmišču je bilo veliko ljudstva in je bilo živahno kakor le redkokedaj. Cene živini so od zadnjega sejma nekoliko poskočile in so bile naslednje: voli 3.55—4.50 Din, krave 2.50—4 D, biki 3—3.50 Din, junci 2.50—3 Din, telice 2.25—4 Din za 1 kg žive teže; cene konjem se niso bistveno spremenile in sicer so jih prodajali od 350 do 3200 Din komad, žrebeta pa od 800 do 1300 Din. Prihodnji goveji in konjski v Ptuj se vrši dne 21. t. m. — Svinjski sejem se je vršil 8. julija. Prignali so 273 ščetinearjev, prodali pa 109 komadov. Cene se od zadnjega sejma niso bistveno spremenile in so bile naslednje: pršutarji 5.50 Din, mastne svinje 6 Din, plemenske 4.50—5 Din za 1 kg žive teže; mrtve teže 8—8.50 Din, prasice, stare do 12 tednov, so prodajali po kakovosti od 50 do 1.30 Din komad. Prihodnji sejem za prašiče bo 15. t. m.